

Srednja šola za elektrotehniko in računalništvo,
Ljubljana

Seminarska naloga

Ateizem v družbi

Contents

Povzetek.....	3
Uvod.....	4
Teoretični del.....	5
Religija.....	5
Razvoj religije.....	5
Religija danes.....	6
Ateizem.....	7
Kaj je ateizem.....	7
Začetki ateizma.....	8
Ateizem danes.....	8
Delitev ateizma.....	9
Močan in šibak ateizem.....	9
Impliciten in ekspliciten ateizem.....	9
Družbeni pogledi.....	10
Svet brez religije.....	10
Zaključek.....	12
Literatura in viri.....	13
Knjižni viri.....	13
Spletni viri.....	13
Priloge.....	13

Povzetek

Cilj seminarske naloge je s skeptičnim vidikom preleteti zgodovino religije in zavračanja le te. V seminarski nalogi odgovorim na vprašanja o prvih pojavih religije in ateizma, pogumno zastavim vprašanje "Kaj sploh je ateizem?" in nanj odgovorim.

Ateizem ni preprost pojem in cilj seminarske naloge je razložiti njegovo kompleksnost, hkrati pa povzeti družbene poglede nanj – tako skozi zgodovino kot danes.

Uvod

Ateizem je pojem, za katerega veliko ljudi pravzaprav ne ve, kaj v resnici pomeni. Veliko ljudi misli, da je to neke vrste religija, a seveda ni tako – ateizem je filozofsko prepričanje v neobstoj Boga, oziroma prepričanje, da njegovega obstoja ni mogoče dokazati.

Ravno dejstvo, da veliko ljudi sploh ne ve, kaj ateizem v resnici je, je tudi izvor problema, ki ga ta seminarska naloga obravnava – moje osebno prepričanje je namreč, da se ateizem v družbi pojavlja veliko bolj pogosto, kot se o njem govori, kot da bi šlo za neko tabu temo.

Seminarska naloga se pred obravnavanjem ateizma samega nekoliko poglobi v religijo samo in o tem, kako jo ljudje danes dojemajo, saj je to ključno za razlago odnosa družbe do ateizma.

Teoretični del

Religija

Razvoj religije

O prvih znakih religije lahko govorimo že v prazgodovinskih časih, kar nam lahko veliko pove o tem, zakaj se je le-ta začela razvijati. Očitno je, da religija v svoji prvi obliki ni bila odposlana od nekega nadnaravnega bitja, ampak jo je izumil človek kot orodje, s katerim si je lahko obrazložil pojave, ki si jih ni mogel razložiti z obstoječim znanjem. Ravno zato so prva božanstva predstavljena ali pa vsaj povezana s pojmi, s katerimi se je (primitivni) človek srečeval vsak dan, a si jih ni znal pojasniti (npr. sonce, luna, strela, grom, itd.)

O religiji, ki pojasnjuje nerazumljive pojave ne govorimo le v politeizmu, ampak tudi po pojavi monoteizma. Tudi pojavi iz nam najbolj poznane svete knjige, Biblije, so v večini razložljivi s pomočjo moderne znanosti (prehod Izraelcev čez razdvojeno Rdeče morje – Exodous 14: 21-22, obravnavan in razložen s pomočjo znanosti), pri ostalih pa se lahko sklicujemo na napake pri ljudskem izročilu, po katerem je pisana religiozna literatura.

Skozi zgodovino se je religija veliko spreminjala; zelo zanimivo je, kako kmalu je postala organizirana. Predpostavimo lahko, da se je zelo kmalu pojavil koncept »črede in pastirja«, saj se že v prazgodovini pojavljajo izpostavljene osebe: duhovniki, vrači, menihi, sveti možje. Njihovo ime pravzaprav ni pomembno, pomembno je, da so to tisti, ki so vodili vse obrede in spreminjali vero po svojem idejnem prepričanju. Če gledamo na dogajanje s skeptičnega vidika, lahko predpostavimo, da so to posamezniki, ki so pravzaprav odgovorni za izgled današnjega sveta, saj je bila religija vedno trdo povezana z družbo in njenimi voditelji.

Religija je sčasoma postala izredno povezana z državno tvorbo – skoraj je ni države v zgodovini, ki ni bila izredno odvisna od religioznega voditelja. S tem je vsaka vera zelo pridobila na moči in mnogi trdimo, da je ravno to razlog, da o religiji govorimo še danes.

Seveda ima vsakdo pravico do svojega lastnega prepričanja in nikogar ne smemo diskriminirati zaradi njegove veroizpovedi, a tudi večina vernikov se strinja s trditvijo, da bi bil svet zelo drugačen, če ga ne bi dolga obdobja zgodovine oblikovala religija. Tukaj se pojavi hipoteza, da religija zaradi napredka v znanosti izgublja svoj namen in trdimo lahko, da nepojasnjenih pojmov ne bi bilo več, če ne bi religiozni posamezniki zavirali znanstveni naprek. Sedaj pa je pojem verovanja vkoreninjen v družbeno podzavest in ravno zaradi tega lahko rečemo, da je ateizem danes tabu tema.

Religija danes

Ko se danes ozremo v svet, vidimo stvaritev evolucije. Pa ne le Darwinove evolucije živalskih vrst, ampak evolucije v vsakem pomenu besede. Prav tako, kot je evolucija delovala na bakterije, ki so se skozi dolge milijone let razvile v vsa živa bitja, ki jih vidimo danes, tako govorimo o evoluciji tudi v družbi in njenih sestavnih delih – ljudje so iz preprostih plemenskih družb ustvarjali vse večje državne združbe, vse do današnjega stanja. Tudi religija je šla skozi ta postopek, ko se je razvijala iz preprostih obredov do današnjih religij, ki vplivajo na naš vsakdan.

To, da religija vpliva na potek življenja čisto vsakega posameznika, je dejstvo. Vsakdo, ki trdi nasprotno, naj se le zamisli nad dogajanjem na Bližnjem vzhodu in razlogom za tamkajšnje samomorilce. In ravno v teh drastičnih primerih pride koncept »črede in pastirja« najboljši do izraza. Ljudje, ki v nekaj resnično verjamejo, ne gledajo na dogajanje okoli sebe strogo logično, ampak jemljejo v zakup tudi svoja verovanja, in tako je delo »pastirja« praktično opravljeno samo, ne glede na voditeljeve namene. Še bolj zanimivo pa je, da se pri veri pojavlja tako imenovan princip snežne kepe – ko na zasneženo pobočje vložimo dovolj energije, da se začne kepa valiti proti vznožju, bo ta pridobivala tako na energiji kot na

masi. In tako je tudi pri veri, saj verniki delijo svoje prepričanje z drugimi. Tako prihaja do veliko konfliktov med pripadniki različnih religij, ki zaznamujejo življenje tudi nevtralnimi posameznikom.

V današnjih časih prevladuje kritičnost do (skoraj) vsega. Tako mediji kot posamezniki so kritični do vsakršnih javnih izjav in vsakršnega javnega dogajanja – vedno lahko pričakujemo, da se bo naša izjava vzela iz konteksta in bo kritizirana kot taka. Kljub temu pa obstaja velika toleranca pri religiji. Čim nam nekdo zagotovi, da nekaj počne zaradi njegove veroizpovedi, opustimo svojo kritičnost. Pojavljajo se celo primeri, ki dokazujejo to družbeno značilnost, kot na primer Cerkev Leteče Špagetove Pošasti (Church of the Flying Spaghetti Monster ¹).

To dokazuje, da je posameznikovo verovanje sprejeto kot nekaj nedotakljivega kljub temu, da ima vsaka vera velik potencial, da je v preteklosti, sedanjosti ali pa bo v prihodnosti, odločilno vplivala na življenje vsakega izmed nas.

Ateizem

Kaj je ateizem

Beseda ateizem izhaja iz grške besede ne – bog, torej a-teo, a-teist. Kot pove izvor besede, gre za zanikanje teizma (teologije) in je filozofsko prepričanje posameznika, ki izraža prepričanost v neobstoju Boga oziroma v njegovo nedokazljivost.

Razlogov za tako prepričanje je več – mnogi ateisti so skeptični do obstoja vseh nadnaravnih bitij (in ne samo osebnega – personalnega Boga), in zagovarjajo pomanjkanje empiričnih dokazov za obstoj takih bitij. Čeprav mnogi argumentirajo ateizem na bolj metafizičnih ravneh, za ateiste ne obstaja skupna ideologija.

Začetki ateizma

Pojem ateizem izvira iz Francije 16. stoletja in se ni uporabljal odprto vse do 18. stoletja, a to ne spremeni dejstva, da ima ateizem tako stare korenine kot religija sama. Prvi zapisi o ateističnih filozofih se že v 6. stoletju pred našim štetjem pojavljajo tako v Evropi kot v Aziji. Zagotovo se je ateizem pojavljal že pred tem, le trdnih zgodovinskih virov o tem nimamo.

V antični Grčiji poznamo Diagoras-a (5. stoletje pred našim štetjem), ki je veljal za prvega ateista, saj je bil eden izmed prvih, ki ni le oznanjal svojega prepričanja drugim, temveč se je tudi trudil spremeniti mnenje drugih. Zaradi njegovega nagovarjanja ljudstva, naj nehajo verjeti v božanstva, je bila za njegovo življenje razpisana visoka nagrada, a zgodovinski viri nam povedo, da ni bil ujet.

Kljub naporom katoliške cerkve v srednjem veku ateizem ni bil zart. Celo papež je bil po svoji smrti obtožen ateizma – gre za Papeža Bonifacija VIII., o katerem imamo nekaj zapisov o nasprotujočih si izjavah s Svetim pismom, kot na primer: »Krščanska vera je človeška iznajdba, prav tako kot je taka vera Judov ali Arabcev«, ali pa: »Mrtvi bodo vstali tako malo kot moj konj, ki je umrl včeraj«. Srednjeveška prepričanja se sicer ne približajo močnemu ateizmu (več o delitvi ateizma kasneje), pojavljajo pa se zapisi o posameznikih, ki so javno zanikali svojo vero (npr. Löffler, ki je bil sežgan v Bernu leta 1375).

Očitno je, da so same korenine ateizma obravnavane kot kaznivo dejanje in to se ne spremeni vse do novega veka, kar odločilno vpliva na družbeni pogled na religijo in ateizem.

Ateizem danes

Danes ateizem ni več tako redek pojav, kot je bil v preteklosti. Vidi se, da veliko ljudi opušča vero oziroma bolje rečeno, si upa priznati, da zanika obstoj Boga. Kljub temu, da neverovanje v Boga že dolgo ni kaznivo dejanje, se ateizem še vedno obravnava kot neke vrste tabu tema. Ljudje zaradi takšnih in drugačnih pritiskov ohranjajo stare navade, kar postane zelo očitno, ko se posameznik sooči s hudo stisko in se zateka k Bogu – religija nam je ostala vkoreninjena v podzavest, in še vedno se soočamo z neke vrste vraževerstvom.

Kljub vsemu zgoraj navedenemu v svetu ostaja trend, da ljudje religijo opuščajo. Na temo, zakaj se to dogaja, ni definitivnega odgovora, saj obstaja več verjetnih vzrokov. Možno je, da ljudje vidijo, da religija izgublja svoj namen, saj je čedalje manj nepojasnljivih pojavov, ki bi lahko pretresli posameznikov vsakdan, ali pa prvič po več dolgih tisočletjih koncept črede in pastirja propada, saj vse več posameznikov želi razmišljati s svojo glavo. Ostaja tudi možnost, da ljudje opuščajo religijo zaradi hitrega tempa življenja in si zanjo preprosto ne vzamejo časa.

Kakšen je razlog za opuščanje religije, torej ni znano, a dejstvo je, da se čedalje več posameznikov ne opiše kot verujočih, ampak nekaj drugega – treba je namreč vedeti, da niso vsi nepriznavalci Boga ateisti. Ne le to, tudi med ateisti samimi se pojavljajo odločilne razlike, ki so predstavljene v nadaljevanju.

Delitev ateizma

Ateizem delimo na več delov, kar je pričakovano, saj ateizem nima vodje in tako prihaja do razlik v razmišljanju posameznikov. Poznamo več vrst ateizma, najstarejša je delitev na šibak in močan ateizem, poznamo pa tudi delitev na impliciten in ekspliciten ateizem.

Močan in šibak ateizem

Močan ateizem označuje ateiste, ki sprejemajo ateistično idejo v celoti, torej zanikajo obstoj vsega nadnaravnega. Šibak ateizem pa označuje vse tiste, ki se sicer ne bi označili za verne, a v neobstoj nadnaravnega niso tako prepričani kot močni ateisti. Tak je na primer agnosticizem.

Impliciten in ekspliciten ateizem

Ateizem delimo tudi na implicitno in eksplicitno smer. Tako se ateisti delijo na tiste, ki religijo zavračajo zaradi manjka teističnega prepričanja brez zavedne zavrnitve vere, te imenujemo implicitne ateiste, in na eksplicitne ateiste, ki zavedno zavračajo vse oblike verovanja.

Družbeni pogledi

Družba se hitro spreminja, a trenutno kljub trendu, da se religijo opušča, še vedno obstaja velika zadržanost do ateistov. Na to temo zelo veliko pove raziskava narejena v Ameriki, ki nam pove, da je ateistov po številu več kakor npr. Judov. Za razliko od Judov, ki so eden izmed najmočnejših političnih lobijev, ali pa kristjanov, ki imajo še večji vpliv, ateisti niso organizirani in zato praktično nimajo vpliva na politično dogajanje.

Poleg tega so raziskave pokazale, da družba še vedno tiho obsoja vse, ki so javno oznanili, da so ateisti. V ZDA je bila leta 1999 opravljena anketa, v kateri so posameznike spraševali, če bi volili za sicer dobro kvalificiranega posameznika če bi bil npr. - ženska (95 odstotkov vprašanih bi), - rimokatoličan (94 odstotkov vprašanih bi), - Jud (92 odstotkov vprašanih bi), - Mormon (79 odstotkov vprašanih bi) ali pa ateist (49 odstotkov vprašanih bi). To kaže, da množici praktično ni važno, v katero versko skupino se posameznik uvrsti, dokler verjame v nadnaravna bitja, če pa njih obstoj zanika, potem pa pravzaprav nima možnosti za zmago na volitvah.

Nasploh velja, še posebej v ZDA, da je obsojanje ali celo posmehovanje religiji najhujši prekršek. Američani bi posmehovanje religiji celo enačili z javnim zažigom državne zastave. Vsekakor družbi manjka kritičnosti do religije. Obstajajo religije, katerih namen je, da jih nihče ne jemlje resno ¹, zanimivo pa je, da družbi tako predsodkov kot kritičnosti do ateistov ne manjka.

Zanimivo je tudi dejstvo, da se v ateističnih krogih čuti pomanjkanje ponosa. V današnji družbi je veliko ljudi, ki ne verjamejo v Boga, a se nočejo označiti za ateiste. Besedi ateist je bil skozi stoletja potrpežljivo dodajan prizvok tako, da se beseda sliši kar strašna. Temu ne bi smelo biti tako, saj je naziv ateist kvečjemu znak, da oseba razmišlja s svojo glavo in kritično gleda na ves svet – tudi na religijo.

Svet brez religije

V zgornjem podpoglavju je predstavljen predvsem pogled družbe na ateizem, a seveda obstaja tudi drugačen pogled. Vsakdo, ki je sposoben vsaj malo kritičnega pogleda na svet okoli sebe, se je že kdaj zamislil in se vprašal, kakšen pa bi bil svet brez religije?

Predstavljajmo si svet brez križarskih vojn, brez severnoirskih konfliktov, brez bogatenja religij na račun revnih in brez tisočletnega zatiranja znanstvenega napredka. Predstavljajmo si svet brez samomorilskih napadov, brez znamenitega 11. septembra, brez srbsko-hrvaških muslimanskih pokolov, in brez verskih goljufij.

Tak je lahko odgovor na vprašanje, koliko dobrega je za svet naredila religija. Če že obstaja, bi morala biti povsem privatna zadeva posameznika, ki se ne meša v državotvornost.

Zaključek

V seminarski nalogi sem želel predstaviti ateizem in za lažje razumevanje sem se problema lotil na začetku – pri začetkih religije same. Želel sem, da je bralcu očitno, zakaj se svet še vedno obremenjuje z religijo in zakaj je čedalje več takih, ki opuščajo verovanja in kritično gledajo na svet. Po drugi strani sem želel, da je iz seminarske naloge razvidno, zakaj v javnosti o religiji še vedno ne govorimo kritično, in zakaj bi lahko rekli, da je zavračanje Boga tabu tema.

Med pisanjem naloge sem svoje mnenje o ateizmu in religiji še dodatno utrdil. Še vedno vidim glavni problem religije v družbeni nekritičnosti do nje, kar sem se trudil predstaviti v seminarski nalogi. Pričakujem lahko, da se bo trend opuščanja religije v prihodnje nadaljeval in upam, da se bo v bližnji prihodnosti situacija spremenila dovolj, da bi bila za njen opis potrebna nova seminarska naloga.

Literatura in viri

Knjižni viri

1. Richard Dawkins : The God Delusion – Great Britain, Transworld Publishers, 2006
2. Sveto Pismo (Biblija)

Spletni viri

1. <http://en.wikipedia.org/wiki/Atheism>
2. <http://sl.wikipedia.org/wiki/Ateizem>
3. http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_atheism
4. http://en.wikipedia.org/wiki/Pope_Boniface_VIII

Priloge

1. Church of the Flying Spagetti Monster – Cerkev je bila ustanovljena v protest zahtevi, da se poleg znanstvene teorije o evoluciji v osnovnih šolah uči tudi alternativno teorijo kreacionizma. Več informacij na: <http://www.venganza.org> , http://en.wikipedia.org/wiki/Flying_Spaghetti_Monster